

24 Ιουνίου 2013

Ο Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνος [Τυπάλδος-Ιακωβάτος] (1795-1867)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#)

*του Πρωτοπρ.Γεωργίου Δ. Μεταλληνού,
Ομοτ. Καθηγητού Πανεπιστημίου Αθηνών*

Η Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης, το ανώτατο πνευματικό και εκπαιδευτικό καθίδρυμα του Οίκουμ. Πατριαρχείου και, μέχρι το 1922, της Ρωμαϊκής Εθναρχίας, ιδρύθηκε το 1844 με συγκεκριμένο σκοπό και στόχο· την ανανέωση του εκπαιδευτικού συστήματος του Γένους, μέσα στα παραδοσιακά ορθόδοξα πλαίσια, και την αντιμετώπιση των διαφόρων ιδεολογικών ρευμάτων της εποχής, μετά μάλιστα την εμφάνιση της απειλής της ρωμαϊκής παραδόσεως εκ μέρους των διδασκάλων-αποφοίτων της Σχολής του Θεοφίλου Καΐρη (1839). Οι απόφοιτοι της Θεολογικής Σχολής του Οικουμενικού Πατριαρχείου, σχεδόν κατά κανόνα, τοποθετούνταν, κυρίως ως κληρικοί, στις επαρχίες της Εθναρχίας και αναλάμβαναν διδασκαλικά ή ιερατικά καθήκοντα, μεταφέροντας και μεταλαμπαδεύοντας το πνεύμα και την ποιμαντική μέριμνα της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας.

Η αποστολή όμως της Σχολής συνδυάσθηκε και με την πλήρωση των επαρχιακών επισκοπικών θρόνων με αποφοίτους της Σχολής, άριστα καταρτισμένους από πλευράς παιδείας και φορείς ακραιφνώς ορθοδόξου φρονήματος, για την αντιμετώπιση των προκλήσεων των καιρών. Γι' αυτό το ουσιώδες έργο επιστρατεύθηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ο εμπειρότατος από την καθηγητική θητεία του στην Ιόνιο Ακαδημία (1826-1839) και Επιστάτης (Διευθυντής) του Ιεροσπουδαστηρίου της (1833-1839), του κοινοβιακού δηλαδή σεμιναρίου της Θεολογικής Σχολής, Ιερομόναχος τότε Κωνσταντίνος Τυπάλδος-Ιακωβάτος (1795-1867), από το 1848 (τιτουλάριος) Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως (της μικρασιατικής Καρίας).

Ο Κωνσταντίνος Τυπάλδος αναδείχθηκε, όχι μόνο με τα πνευματικά και οργανωτικά προσόντα του, αλλά και με τη θυσιαστική αγάπη του για τη Θεολογική Σχολή, σε άξιο ηγέτη και εμπνευστή, που διέθετε όλες τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την οργάνωση και διεύθυνση της Σχολής σύμφωνα με τους υψηλούς οραματισμούς γι' αυτή του φωτισμένου ιδρυτή της, Οικουμενικού Πατριάρχη Γερμανού Δ' (1842-1845, 1852-1853) και τις απαιτήσεις των καιρών. Αυτό τουλάχιστο επιβεβαιώνει ένα γράμμα του εκ των εφόρων της Σχολής, Μητροπολίτη Γέροντος Καισαρείας Παΐσιου, προς τον ίδιο τον Τυπάλδο στις 27 Ιουλίου 1845: «Επειδή εις τας μυστικές συναναστροφάς μας ηκούσαμεν πολλάκις εκ του στόματός σου, ότι ο αγών μας πρέπει να ήναι προ πάντων εις το να σχηματισθώσιν οι μαθηταί εις το καλογηρικόν πολίτευμα, όπερ έστι το πλήρες των αρετών και το πολέμιον της κακοηθείας, και ότι οι ούτω σχηματισθέντες θέλουν δυνηθή, συν Θεώ, με καιρόν να εμφράξωσι τα στόματά των κατά της ορθοδόξου ημών πίστεως εμπαθως καταλαλούντων, θέλουσι δε μεταδώσει ανεπαισθήτως και εις το χριστεπώνυμο πλήρωμα τα αισθήματα της ευσεβείας, της ηθικής αρετής

και της αληθούς γνώσεως»[1]. Έχοντας δε γνωρίσει καλά, λόγω της στενής συνεργασίας τους, τον Σχολάρχη, θά γράψει ο ίδιος, μετά δύο έτη(19.7.1847), στον Ποστέλνικο Αλέξανδρο Φωτιάδη: «Θησαυρός της Σχολής ελογίσθη ο ευσεβέστατος και σοφώτατος διδάσκαλος κύριος Τυπάλδος (...). Επειδή μέγας μοι εφάνη ο ανήρ και λόγω και έργω...[2]

Ο Κωνσταντίνος Τυπάλδος προσπαθούσε, δηλαδή, να μυήσει τους σπουδαστές της Σχολής στην ορθόδοξη πνευματικότητα, στην οποία ήταν ο ίδιος πλήρως εντεταγμένος, ώστε και η υψηλή παιδεία, που η Σχολή τους προσέφερε, να αποδώσει καρπούς άξιους της παραδόσεως του Γένους.

Η συνείδηση των αποφοίτων της Σχολής ήταν, ότι αναδεικνύονται «στρατιώται του Κυρίου» (βλ.Β' Τιμ. 2,3: «ως καλός στρατιώτης Ιησού Χριστού») και της Εθναρχίας και ιεραπόστολοι, αντιμέτωποι με τους εχθρούς της πίστεως, νοερούς και αισθητούς·κυρίως όσοι εξ αυτών, αναλαμβάνοντας ως επίσκοποι τη διαποίμανση επαρχιών του Οικουμενικού Θρόνου, αντιμετώπιζαν στην καθημερινή πράξη τους εχθρούς αυτούς,προερχομένους τόσο από εσωτερικές στην Ορθοδοξία ιδεολογικές δυσπλασίες, όσο και από εξωτερικές-ετερόδοξες προπαγάνδες, που διεισέδυσαν στα όρια της Εθναρχίας,επιδιώκοντας τη διάλυσή τους. Κύριος αντίπαλος στο έργο τους ήταν, ως σημειώνουν οι ίδιοι στις επιστολές τους, η «απαιδευσία», που καθιστούσε το λαό παθητικό δέκτη των ξένων επιρροών και εμπόδιζε την ανάπτυξη του έργου τους. Η εκρηκτική άνοδος, εξάλλου, του εθνικιστικού-φυλετικού πνεύματος και η διάδοση ξενοκινήτων πολιτικών ιδεολογιών, προερχομένων από τη συνάντηση με τη Δύση, με ανάλογες επιπτώσεις στις εσωτερικές αναπτύξεις, στο χώρο κυρίως της Βαλκανικής, έθεσαν σε κίνδυνο την ενότητα και συνοχή των λαών της Εθναρχίας, αφού η διεθνής συγκυρία οδηγούσε στην εθνικιστική κατάτμησή της και τελικά στο θάψιμο της ιδέας της Ρωμανίας, της αυτοκρατορικής δηλαδή ιδέας, που συνεχιζόταν στα όρια της

εθναρχικής δικαιοδοσίας μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Ως γνωστόν, τα αυτοκέφαλα στις Εκκλησίες των βαλκανικών επαρχιών, με βίαιο μάλιστα και αντικανονικό τρόπο(Ελλάδα 1833, Βουλγαρία 1870-1872) ακολούθησαν την κατίσχυση του εθνοφυλετικού πνεύματος, του νοσηρού εθνικισμού, που κατέλυε την ιδέα του Γένους των Ορθόδοξων, της ρωμαϊκής «συγγένειας» και «παγγένειας»[3].

Οι νέοι ιεράρχες του θρόνου ήσαν άριστα καταρτισμένοι για την αντιμετώπιση των εξελίξεων αυτών, οδυνηρών οπωσδήποτε, συνεχώς δε ενισχύονταν στον αγώνα τους τόσο από το πατριαρχικό και εθναρχικό κέντρο, όσο και από τον ίδιο το Σχολάρχη. Αυτό προκύπτει και από τα διασωθέντα δείγματα της αλληλογραφίας τους μαζί του.

Σ' αυτήν είναι αισθητή η σημασία του Σχολάρχη για τους αποφοίτους της Σχολής και μάλιστα τους ιεράρχες, άλλα και την ίδια τη Σχολή και το Γένος ολόκληρο. Η περίοδος της σχολαρχίας του Κωνσταντίνου Τυπάλδου είναι εποχή ρωμαϊκής ακμής και εύκλειας της Σχολής, διότι εκπληρούσε υπό την εμπνευσμένη και βαθιά πατερική-παραδοσιακή καθοδήγησή του, στο ακέραιο την αποστολή της, ελεύθερη ακόμη και ανεπηρέαστη από το πνεύμα του οικουμενισμού, που μετά την εκπνοή της Σχολαρχίας του (1844-1864) θα εισχωρήσει στη Σχολή και το εθναρχικό κέντρο, λόγω διεργασιών, συντελουμένων στο χώρο του προτεσταντικού κυρίως κόσμου, με στόχο τη Ρωμαϊκή Ανατολή, αλλά και των πολιτικών μεταλλαγών και εξελίξεων στο χώρο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας[4].

Γι' αυτό και οι ευγνώμονες μαθητές, προσβλέποντας σ' αυτόν ως πραγματικό πατέρα, του εκθέτουν τα προβλήματά τους με ειλικρίνεια και εμπιστοσύνη, αναμένοντας τις σοφές πατρικές συμβουλές και την καθοδήγησή του ή και για να επιβεβαιωθεί, ενημερώνοντάς τον, η πιστότητα στις υποθήκες του.

Μία δειγματοληπτική επικέντρωση στα προβλήματα ιεραρχών, αποφοίτων της Ιεράς Θεολογικής Σχολής της Χάλκης στην περίοδο 1860-1863, επιχειρείται στη συνέχεια, η οποία, συν τοίς άλλοις, προσφέρει και μία σαφή εικόνα των προβλημάτων, που αντιμετώπιζε τότε η Ρωμαϊκή Εθναρχία, σε μία κρίσιμη από πάσης απόψεως καμπή της ιστορικής πορείας.

Σημειώσεις:

1. Βλ. Γεώργιος Δ. Μεταλληνός Βαρβάρα Καλογεροπούλου-Μεταλληνού, Αρχείου της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης Τόμος Γ', Αθήνα 2004, σελ. 29.

2. Βλ. Γεώργιος Δ. Μεταλληνός Βαρβάρα Καλογεροπούλου-Μεταλληνού, Αρχείου της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, Τόμος Γ΄, Αθήνα 2004, σελ. 44.
3. Βλ. Γεώργιος Δ. Μεταλληνός, «Από την αυτοκρατορική ιδέα στην εθνική ιδέα». Ελληνισμός μετέωρος, 7-29
4. Βλ. Δημήτριος Δ. Κιτσίκης, Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, 1280-1924, Αθήνα 1988, 166 έξ.

Πηγή: Ομοτίμου Καθηγητού Πανεπιστημίου Αθηνών Πρωτοπρεσβυτέρου π. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού, Εθναρχική Δράσις Ιεραρχών Αποφοίτων της Ιεράς Θεολογικής Σχολής Χάλκης (ιθ' αι.), Εφημερίδα «Ορθόδοξος Τύπος», Εβδομαδιαία Έκδοσις της Πανελληνίου Ορθοδόξου Ενώσεως (Π.Ο.Ε.), αριθμός φύλλου: 1957, Αθήναι, 4 Ιανουαρίου 2013.